

# بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

## در آغوش مهر خداوند ، نگاهی نو به تربیت کودک

### حدیثه غلامی<sup>۱</sup>

### چکیده

در عصری که تربیت کودکان با چالش‌های فرهنگی، اجتماعی و روانی مواجه است، بازنگری در شیوه‌های تربیت دینی ضروری‌تر از همیشه به نظر می‌رسد. مقاله حاضر بر آن است تا با رویکردی نو، تأثیر «محیطی لبریز از محبت و حمایت الهی» را در تربیت دینی کودک بررسی کند؛ محیطی که مهر خداوند به عنوان محور مرکزی آن، الهام‌بخش سبک تربیتی والدین و منبع آرامش کودک است. این مسئله، مبتنی بر فطرت پاک انسانی و آموزه‌های عمیق اسلامی، بر آن تأکید دارد که کودکان در آغوش مهر الهی نه تنها امنیت روانی و ایمان قلبی پیدا می‌کنند، بلکه رابطه‌ای عاشقانه و انس‌مند با خداوند شکل می‌دهند. در این راستا، پژوهش با بهره‌گیری از منابع دینی شامل آیات قرآن، روایات اهل بیت علیهم السلام، و ادعیه، به بررسی نقش مهر الهی در شکل‌گیری شخصیت ایمانی کودک می‌پردازد. هدف آن است که نشان دهد تربیت بر پایه محبت الهی، کودکانی می‌آفریند که بندگی را نه از ترس، بلکه از عشق تجربه می‌کنند و در مسیر ایمان، آرامش و انسانیت گام برمی‌دارند.

**کلیدواژه:** آموزش دینی و دعا، تربیت کودک، خانواده مهرورز، خداشناسی، راهکارهای تربیتی، مهر خداوند

---

<sup>۱</sup>. طلبه‌ی سطح دو حوزه‌ی زهراویه‌ی سلام الله علیه نجف آباد، ۱۴۰۴

در دوران پرشتاب معاصر، تربیت دینی کودکان با چالش‌های تازه‌ای همچون نفوذ رسانه‌های غیرهم‌سو، سبک‌های تربیتی متغیر و فاصله عاطفی در خانواده‌ها مواجه شده است. در این میان، بازخوانی مفاهیم بنیادین دین، به‌ویژه محبت الهی، به‌مثابه بستری آرام، همدلانه و فطری برای رشد معنوی کودک، ضرورتی حیاتی دارد. این مقاله با نگاهی تربیتی و الهیاتی می‌کوشد تا نشان دهد محبت خداوند، نه تنها مفهومی انتزاعی، بلکه تجربه‌ای زیسته و قابل انتقال به کودک در آغوش خانواده است.

مطالعات پیشین اغلب به کلیات تربیت دینی، مفهوم فطرت یا جنبه‌های اخلاقی کودک پرداخته‌اند؛ همچون تحلیل ایثار در تفسیر المیزان، تأملات تربیتی در تفسیر تسنیم، روش‌های آسان‌گیرانه پیامبر در آثار محسن قرائتی و فرهنگ مهرورزی در کتب حسین انصاریان و روش‌های تربیتی شهید مطهری در کتاب تربیت در اسلام. با وجود ارزش این منابع، آنچه کمتر بدان پرداخته شده، پیوند فعال و عاطفی بین محبت والدین و شناخت کودک از مهر خداوند است؛ مسیری که به جای ترس، با عشق و امنیت روانی هم‌نشین می‌شود.

نوآوری پژوهش حاضر در آن است که با ترکیب منابع دینی - اعم از آیات، روایات، ادعیه و سیره اهل بیت علیه اسلام و تلفیق آن با روش تربیتی، الگویی عملیاتی و قابل اجرا برای خانواده‌ها و مربیان ارائه می‌کند. این پژوهش، محبت الهی را به‌مثابه زبانی ارتباطی میان والد و کودک مطرح کرده و بر نقش بنیادین محیط حمایت‌گر در شکل‌گیری ایمان قلبی کودک تأکید می‌ورزد؛ ایمانی که از مسیر عشق، انس و آرامش عبور می‌کند.

در ساختار این تحقیق، محقق ابتدا به تعریف مفهومی مهر الهی پرداخته و سپس اصل مهرورزی در تربیت الهی به تاثیر محبت خداوند بر تربیت کودک و ایجاد شناخت نسبت به مهر خداوند در کودک اشاره کرده است. آن‌گاه خانواده الگوی مهرورزی و مهر پدر و مادر تجلی‌ای از مهر خداوند و محبت در خانواده و تاثیر آن بر خداشناسی کودک و بررسی مستندات قرآنی و روایی مرتبط با تربیت بر پایه محبت می‌پردازد. تحلیل دعای امام سجاد درباره تربیت فرزند، نمونه‌کاوی در قصه‌گویی‌های مذهبی و روش‌های عملی انتقال محبت خداوند به کودک، از جمله محورهای برجسته مقاله هستند. در پایان نیز نتیجه‌گیری مقاله بر تربیت دینی پایدار با تاکید بر انس قلبی با خداوند بنا نهاده شده است.

مقاله حاضر با رویکردی تربیتی، نقشه راهی روشن برای خانواده‌ها، مربیان و پژوهشگران حوزه کودک و دین ترسیم می‌کند؛ الگویی که مهر خداوند را نه فقط مفهومی نظری، بلکه نیرویی زنده در دل تربیت دینی معرفی کرده و راهی تازه برای بندگی از سر عشق و معرفت پیش روی نسل آینده قرار می‌دهد.

## ۱- مفهوم مهر خداوند

در قرآن کریم مهر و محبت خداوند به عنوان یکی از بر جسته ترین صفات خداوند معرفی شده است که مفهومی عمیق و گسترده دارد و هم شامل رحمت عام و هم شامل محبت خاص به بندگان برگزیده اش میشود. آغاز هر سوره قرآن با آیه «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» نشان‌دهنده آن است که خداوند، هستی را با مهر و رحمت آغاز کرده است. دو صفت رحمان و رحیم، بیانگر رحمت گسترده و دائمی خداوند هستند؛ رحمانی که شامل همه مخلوقات است و رحیمی که مخصوص مؤمنان است. این مهر الهی، نه تنها بنیان خلقت، بلکه بنیان تربیت نیز می باشد. کلمه ی رحمان صیغه ی مبالغه و کلمه رحیم صفت مشبیه است و بر این اساس رحمان به معنای دارنده ی رحمت فرا گیر الهی و رحیم به معنای مهر و محبت همیشگی و ابدی است. (انصاریان، ۱۳۸۵، ص ۱۸۹-۱۸۸).

«يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ» (مائده، ۵۴) یعنی خداوند بندگان خاص خود را دوست دارد و آنان نیز خدا را دوست دارند. این آیه نشان‌دهنده رابطه‌ای دوطرفه و محبت‌آمیز میان انسان و خداوند است که می‌تواند مبنای تربیت عاطفی قرار گیرد. (جوادی آملی، ۱۳۸۴، ج ۷، ص ۲۳۵).

خداوند در قرآن از محبت خویش زیاد یاد کرده است. «فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ»؛ خداوند پرهیزکاران را دوست دارد. (آل عمران، ۷۶). «وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ» (آل عمران، ۱۳۸) و خداوند نیکوکاران را دوست دارد. «الَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ» (بقره، ۱۵۴) کسانی که ایمان آورده اند، محبت ایشان شدیدتر است از برای خدا. محبت دارای مراتبی است که مرتبه ای از آن، محبت معمولی است و متناسب با شکل و شمایل ظاهری محبوب و خواسته ها و تمنا های نفس است. مراتب بالاتر محبت، محبت به کمال های نامحسوس و نادیدنی است که وقتی ادراک می شوند، انسان را به سوی خود می کشند مانند خدا. (مصباح یزدی، ۱۳۷۷، ج ۱، ص ۱۹۳). علامه جوادی آملی در تفسیر تسنیم، این آیه را نشانه‌ای از جایگاه بلند محبت در تربیت انسان می‌داند و تأکید می‌کند که محبت الهی، فضل خداوند است که به بندگان خاص خود عطا می‌شود (جوادی آملی، ۱۳۹۲، ج ۷، ص ۲۳۵).

## الف) اصل مهرورزی در تربیت الهی

«وَالْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي» (طه ، ۳۹) و محبتی از جانب خودم بر تو افکندم. تربیت در مکتب اسلام، جلوه‌ای از ربوبیت خداوند است که بر پایه رحمت و محبت بنا شده است. محبت خداوند نوعی "تربیت مستقیم" توصیف شده. مهر الهی نه تنها حافظ موسی از خطرات فرعون بود بلکه او را برای نبوت آماده ساخت. (طباطبایی ، ۱۳۶۳ ، ج ۱۴ ، ص ۶۲) محبت خداوند جاذبه‌ای معنوی و تربیتی است. خداوند با مهر، اولیائش را تربیت می‌کند و آنان را برای هدایت بشر پرورش می‌دهد. (جوادی آملی ، ۱۳۹۲ ، ج ۱۲ ، ص ۲۱) پوشش امنیتی معنوی از سوی خدا معرفی شده. مهر الهی کودک موسی را در محیط تهدیدآمیز در دامن تربیت الهی حفظ کرد. (مکارم شیرازی ، ۱۳۸۶ ش ، ج ۱۳ ، ص ۶۶) این محبت نمونه‌ای از تربیت عاطفی در نظام الهی می‌باشد. این تربیت از ولادت با مهر آغاز می‌شود و باید الگوی تربیت والدین باشد. (قرائتی ، ۱۳۹۰ ، ج ۷ ، ص ۱۱۲)

«فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ» (آل عمران ، ۱۵۹) این آیه ، نرم‌خویی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله را نتیجه مستقیم رحمت خداوند می‌داند و آن را عامل جذب مردم و موفقیت تربیتی معرفی می‌کند. نرم‌خویی پیامبر، محصول تربیت مهرورزانه خداوند است. تربیت الهی با خشونت همراه نیست، بلکه پیامبر با لطافت و رحم، مردم را تربیت کرد. (طباطبایی ، ۱۳۶۳ ، ج ۴ ، ص ۱۲۲) رحمت خداوند را ابزار تربیت و مدیریت پیامبر معرفی می‌کند. مدارا و مهربانی، زمینه رشد عقلانی امت بود. (آملی ، ۱۳۹۲ ، ج ۶ ، ص ۳۱۰) پیامبر با محبت، مردم را جذب کرد. این اخلاق نیکو حاصل تربیت الهی بود که با رحمت پایه‌گذاری شد. (مکارم شیرازی ، ۱۳۸۶ ، ج ۳ ، ص ۱۴۵). قرائتی، مهر الهی را عامل اصلی نفوذ کلام پیامبر دانسته‌اند. تربیت پیامبر، نمونه‌ای از تأثیر محبت در ارتباط مؤثر با مخاطب است. (قرائتی ، ۱۳۹۰ ، ج ۲ ، ص ۸۸)

## ب) تاثیر محبت خداوند بر تربیت کودک

از دیدگاه تربیتی، محبت خداوند به بندگان، منشأ امنیت روانی، اعتماد به نفس، و انگیزه درونی برای رشد اخلاقی و معنوی کودک است. محبت، بذر اطاعت را در دل انسان می‌کارد و زمینه‌ساز همراهی و همدلی می‌شود. خداوند به حضرت موسی علیه اسلام می‌فرماید: «وَالْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي» (طه ، ۳۹) ؛ و من محبتی از خودم را بر تو افکنم تا در برابر دیدگان من ساخته شوی. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرموده است: «وَالْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ» انسان با کسی همراه است که او را دوست

میدارد (کلینی، ۱۴۲۸ق، ج ۲، ص ۱۲۶). امام صادق علیه اسلام میفرماید: «اِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا أَلْهَمَهُ الطَّاعَةَ» «محبت خداوند این چنین بر شخصیت آدمی تاثیر می گذارد. زمانی که خداوند بنده اش را دوست داشته باشد، اطاعت و الهام پذیری را به وی الهام می کند (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۰۳، ص ۲۶)

از آثار محبت است که در احادیث نورانی، دین را معادل محبت دانسته اند؛ تا آن جا که از زبان پیشوایان دین نقل شده است: دین، چیزی جز مهر نیست؛ امام صادق علیه السلام فرموده اند: «هَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ» آیا دین جز محبت است؟ سپس این آیه را تلاوت کردند: «إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ» (آل عمران، ۳۱) اگر خدا را دوست دارید پس از من پیروی کنید تا خداوند شما را دوست داشته باشد. این تعبیر بلند، نشان می دهد که محبت نه تنها در روابط انسانی، بلکه در ارتباط با خداوند نیز نقش محوری دارد و اساس بندگی و تربیت دینی بر همین اصل استوار است (کلینی، ۱۴۲۸ق، ج ۲، ص ۱۲۵).

#### ج) ایجاد شناخت نسبت به مهر خداوند در کودک

برای آنکه کودک با مهر الهی آشنا شود، باید نخست چراغ معرفت را در ذهنش روشن کرد. گرچه محبت، احساسی لطیف و درونی است، اما بذر آن در زمین شناخت کاشته می شود؛ زیرا بسیاری از اشتیاق های قلبی، از شناخت سرچشمه می گیرند (رزاقی، ۱۳۸۷، ص ۱۶۲). برای ایجاد شناخت در کودک باید او را با صفات خدا آشنا کرد. برای شناخت صفات خدا بهتر است از کلام خدا الگو گیری نماییم. خدای مهربان قرآن کریم را با «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» آغاز میکند و از صفت رحمانیت و رحیم بودن خود بهره میگیرد؛ بنابراین اولین صفتی که باید خدا را با آن به کودک شناساند، مهربانی خدا است. معرفی خداوند به عنوان موجودی که مهربان است، کودکان را دوست دارد، برای کار خوب پاداش میدهد و اگر کار بد کردی و عذر خواهی کردی تو را میبخشد، اینگونه نماد پردازی در مورد خدا بخش احساسی و هیجانی کودک را تحت تاثیر قرار میدهد (نوزری، ۱۳۹۰، ص ۲۲). یادآوری نعمت های خداوند به کودک در شناخت او نسبت به خداوند تاثیر فراوانی دارد. همچنان که حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرموده اند: خداوند به داوود وحی کرد: "ای داوود؛ مرا دوست بدار و مردم را هم با من دوست نما." داوود گفت: "خدایا؛ من تو را دوست دارم، ولی چطور مردم را با شما دوست کنم؟" خداوند فرمود: "نعمت های مرا به یاد آنها بیاور، آنها هم مرا دوست خواهند داشت." (عطاردی، ۱۳۷۸، ج ۱، ص ۵۶۲). «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ» (فاطر، ۳)

هر داستانی را که درباره ادیان و انبیاء علیهم السلام گفته شود، باور خواهند کرد. حتی ممکن است وانمود کنند که خود یکی از شخصیت های داستان هستند، چرا که تفکیک میان واقعیت و آنچه در خیال او می گذرد، برای کودک مشکل است. داستان های جذاب و شخصیت های آن برای کودکان بسیار قابل باورتر و واقعی تر از توصیه های اخلاقی و تربیتی مجرد و ذهنی هستند. برای آموزش درس های بزرگ زندگی به فرزند خود، از داستان استفاده کرده و از هر گونه موعظه و سخنرانی باید اجتناب کرد.

در طرح داستان های دینی باید دقت کرد که از بیان وقایعی که مربوط به عذاب و سخت گیری خداوند بر بندگان می شود، خودداری کرده و بیشتر بازگویی داستان هایی پرداخته شود که چهره ای صمیمی و مهربان از پروردگار را به نمایش می گذارد.

قصه حدیث کسا، حس عشق به اهل بیت و احترام به خانواده را در کودک تقویت می کند. (موسوی، ۱۳۹۸، ص ۱۲ تا ۲۵). اهل بیت علیه اسلام در تربیت فرزندان خود از قصه گویی بهره می بردند. داستان هایی که در آن ها محبت خداوند، مهربانی پیامبران و پاداش اعمال نیک مطرح می شود، کودک را به خدا علاقه مند می کند. حضرت زهرا سلام الله علیها با شعر و محبت، فرزندش را به خداشناسی دعوت می کند. این روش تربیتی، کودک را با زبان عاطفه و محبت به سوی خدا هدایت می کند؛ "پسرم حسن جان! تو همانند پدرت باش... خدایی را پرستش کن که با نعمت های فراوانش بر ما منت دارد". (علامه مجلسی، ج ۴۳، ص ۳۴)

محیط خانه باید فضایی آرام، معنوی و محبت آمیز باشد. نصب نمادهای دینی، پخش نغمه های مذهبی، و برگزاری مراسم ساده مانند دعا یا شکرگزاری خانوادگی، کودک را با حضور خداوند آشنا می سازد. این فضا نه تنها به کودک آرامش می دهد، بلکه باعث می شود او خدا را بخشی از زندگی روزمره خود بداند (پناهیان، ۱۳۹۱، جلسه ۴).

تشویق کودک به گفتن "خدایا شکرت" یا دعا های ساده در موقعیت های روزمره، حس ارتباط با خدا را در او تقویت می کند. این کار باید با شور و اشتیاق والدین همراه باشد تا کودک آن را جدی بگیرد. وقتی کودک ببیند که والدین نیز دعا می کنند و شکرگزاری می نمایند، او نیز این رفتار را تقلید کرده و به تدریج درونی می سازد (ورمقانی، ۱۳۹۸، ص ۶۶).

## ب) استفاده از دعا و آموزش مفاهیم دینی

امام صادق علیه اسلام در روایتی مراحل آموزش خدانشناسی را از سن سه سالگی به صورت تدریجی بیان کرده‌اند: ابتدا گفتن « لا اله الا الله » ، سپس « محمد رسول الله » ، و در نهایت « صلوات بر محمد و آل محمد » تا کودک به تدریج با محبت خدا و اهل بیت آشنا شود (کلینی ، ۱۴۰۰ ، ج ۶ ، ص ۴۷). امام صادق علیه اسلام : وقتی کودک به سه سالگی رسید، هفت بار به او بگو « لا اله الا الله » تا در نه سالگی نماز و وضو را بیاموزد. این روایت نشان می‌دهد که آموزش دین باید تدریجی، متناسب با سن و ظرفیت کودک و همراه با محبت باشد. این روش باعث می‌شود کودک دین را با علاقه بیاموزد، نه با اجبار. (الامالی، ص ۳۹۱)

امام سجاده علیه اسلام می‌فرماید: « مَنْ ذَا الَّذِي ذَاقَ حَلَاوَةَ مَحَبَّتِكَ فَرَامَ مِنْكَ بَدَلًا؟ » (مناجات المحبین) کودک اگر شیرینی محبت خدا را بچشد، دیگر به سمت جایگزین‌های دنیوی نمی‌رود. تربیت کودک باید با معرفی این محبت آغاز شود. « وَمَنْ ذَا الَّذِي اُنْسَ بِقُرْبِكَ فَابْتَغَى عَنْكَ حَوْلًا؟ » (مناجات المحبین) ، انس با خدا، کودک را از اضطراب‌های محیطی دور می‌کند. آموزش دعا و مناجات، راهی برای ایجاد این انس است. « اللَّهُمَّ وَاجْعَلْنِي أَحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونِي » (مناجات المحبین). امام سجاده علیه اسلام در این دعا از خداوند می‌خواهد که محبت متقابل بین والدین و فرزندان برقرار باشد. این محبت، زمینه‌ساز تربیت دینی و اخلاقی کودک است. « وَرَضِيَّتُهُ بِقَضَائِكَ » (مناجات المحبین) ، کودک با دیدن رضایت والدین به خواست خدا، مفهوم توکل و آرامش را می‌آموزد. « وَاللَّهُمَّ ذِكْرَكَ ، وَأَوْزَعْتَهُ شُكْرَكَ » (مناجات المحبین) ، آموزش ذکر و شکر به کودک، او را با حضور دائمی خدا در زندگی آشنا می‌کند و حس وابستگی مثبت به خدا را تقویت می‌کند. « وَشَوْقِي إِلَيْكَ ذَائِدًا عَنْ عَصِيَانِكَ » (مناجات المحبین) ، تربیت کودک با محبت الهی، نه ترس از عذاب، باعث دوری از گناه می‌شود. این روش تربیتی، پایدارتر و عمیق‌تر است. ( مصباح یزدی ، ۱۳۹۳ ، ج ۲ ، ص ۱۲۶ تا ۱۵۰)

«وَاجْعَلْهُمْ لِي مُحِبِّينَ» (صحیفه سجاده ، دعای ۲۵) ، محبت فرزند به والدین، نه تنها یک احساس طبیعی، بلکه نشانه‌ای از تربیت موفق و الهی است. وقتی کودک در فضای محبت‌آمیز رشد کند، دلش به والدین متمایل می‌شود و این محبت، زمینه‌ساز پذیرش تربیت دینی و اخلاقی می‌گردد. محبت کودک به والدین ، انعکاسی از محبت خداوند به بندگان است. (انصاریان ، ۱۳۹۰ ، ج ۲ ، ص ۲۱۵ - ۲۱۷)

در سیره اهل بیت، کودکان در نماز جماعت، دعا و عبادت شرکت داده می‌شدند، اما نه با اجبار بلکه با تشویق و محبت. این مشارکت باعث انس کودک با خدا می‌شود. پیامبر اکرم صلی علی الله: "آموزش دهید و آسان بگیرید و سخت‌گیری نکنید". ( اکبری ، ۱۴۰۰ ، پایگاه بلاغ )

## نتیجه‌گیری

انتقال محبت خداوند به کودک، فرآیندی تدریجی، عاطفی و رفتاری است که نیازمند حضور فعال والدین، فضای معنوی خانه، و استفاده از زبان کودکانه است. کودکانی که محبت خدا را درک می‌کنند، در برابر چالش‌های زندگی مقاوم‌تر، آرام‌تر و معنوی‌تر خواهند بود. والدین با رفتارهای ساده اما مؤثر، می‌توانند بذر عشق الهی را در دل فرزندان خود بکارند و شاهد شکوفایی آن در سال‌های آینده باشند. تربیت فرزند بر پایه محبت الهی، نیازمند بستری آکنده از عشق، آرامش و حمایت است. در چنین محیطی، کودک نه تنها محبت والدین را تجربه می‌کند، بلکه از رهگذر آن، به تدریج با مفهوم مهر خداوند آشنا می‌شود. این شناخت، عمیق‌ترین لایه تربیت دینی است؛ زیرا کودک خدا را نه همچون موجودی دور و قهار، بلکه همچون مهربانی آشنا، پناه‌دهنده و دوست‌داشتنی خواهد شناخت. در این مسیر: مهر والدین آیینه‌ای از رحمت واسعه الهی است و کودک از طریق آن، به محبت خدا ایمان می‌آورد تجربه مهر و آغوش گرم، احساس امنیت روانی را در کودک پدید می‌آورد و او را برای پذیرش مفاهیم الهی آماده می‌سازد کودک با شنیدن داستان‌ها، آیات مهربانی خداوند مانند "الرَّحْمَنُ وَ الرَّؤُفُ" و دعای امامان، تصویری نورانی از خداوند در دل خود می‌سازد به این ترتیب، تربیت بر پایه مهر الهی، فرزند را خواهد ساخت که: با خدا انس دارد و بدون ترس، با او سخن می‌گوید در موقعیت‌های سخت زندگی، به محبت خدا پناه می‌برد عشق الهی را به دیگران نیز منتقل می‌کند، و انسانی مهرورز و نورآفرین می‌گردد بنابراین، شناساندن مهر خداوند به کودک، یکی از والاترین وظایف تربیتی والدین است؛ چرا که معرفت به محبت الهی، درهای بندگی عاشقانه، اخلاق الهی و آرامش حقیقی را به روی کودک می‌گشاید.

## فهرست منابع

\* قرآن کریم ، ترجمه حسین انصاریان

\* نهج البلاغه ، دشتی ، م ، (۱۳۷۹) ، فرهنگ و مردم ، اصفهان

۱- ابن ابی‌الحدید ، فخرالدین ، (۱۳۹۴) ، شرح نهج البلاغه مترجم غلام رضا لایقی ، نیستان ، قم

- ۲- امام سجاد علیه اسلام ، صحیفه سجاده ، دعای ۲۵
- ۳- انصاریان ، ح ، (۱۳۸۵) ، فرهنگ مهرورزی از دیدگاه قرآن و اهل بیت ، دارالعرفان ، قم
- ۴- \_\_\_\_\_ ، ح ، (۱۳۸۵) ، شرح صحیفه سجاده ، دارالعرفان ، قم
- ۵- جوادی آملی ، ع ، (۱۳۹۲) ، تفسیر تسنیم ، ج ۷ ، ج ۱۱ ، نشر اسراء ، قم
- ۶- \_\_\_\_\_ ، ع ، (۱۳۹۳) ، مفاتیح الحیات ، نشر اسراء ، قم
- ۷- حائری شیرازی ، م ، (۱۳۹۰) ، تربیت دینی کودک ، نشر معارف ، قم
- ۸- حر عاملی ، م ، (۱۴۰۹ ق ) ، وسائل الشعیه ، موسسه ی آل البیت ، قم
- ۹- رزاقی ، ه ، (۱۳۸۷) ، نگرش و ایمان در تربیت دینی ، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی ، قم
- ۱۰- شیخ صدوق ، ا ، الامالی ( نرم افزار جامع الحدیث )
- ۱۱- طباطبایی ، م ، (۱۳۶۳) ، تفسیر المیزان ، ج ۶ ، ج ۱۶ ، دفتر انتشارات اسلامی ، قم
- ۱۲- عطاردی ، ع ، (۱۳۷۸) ، ترجمه ایمان و الکفر بحار الانوار ، عطارد ، تهران
- ۱۳- قرائتی ، م ، (۱۳۹۰) ، تفسیر نور ، مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن ، تهران
- ۱۴- قمی ، ش ، مفاتیح الجناح ، مناجات المحبین
- ۱۵- کلینی ، (۱۴۲۸ق) ، الکافی ، ج ۶ ، ج ۲ ، دارالحدیث ، قم
- ۱۶- مجلسی ، م ، (۱۴۰۳ ق) ، بحار النوار ، ج ۴۳ ، ج ۱۰۳ ، دار الاحیاء التراث العربی ، بیروت
- ۱۷- مصباح یزدی ، م ، (۱۳۷۷) ، اخلاق در قرآن ، انتشارات پارسیان ، قم
- ۱۸- \_\_\_\_\_ ، م ، (۱۳۹۳) ، سجاده های سلوک ، موسسه آموزشی امام خمینی ، قم
- ۱۹- مطهری ، م ، (۱۳۸۶) ، تعلیم و تربیت در اسلام ، انتشارات صدرا ، تهران
- ۲۰- \_\_\_\_\_ ، م ، (۱۳۸۵) ، فطرت ، انتشارات صدرا ، تهران
- ۲۱- مکارم شیرازی ، ن ، ( ۱۳۸۶ش ) ، تفسیر نمونه ، دارالکتب الاسلامیه ، تهران
- ۲۲- موسوی الخمینی ، ر ، (۱۳۸۴) ، شرح چهل حدیث ، موسسه ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی ، تهران

۲۳- نقی زاده شول ، ا و تقی زاده شول ، ع ، (۱۴۰۱) ، روانشناسی محبت و چگونگی تأثیر آن بر فرزندان خانواده ، امین نگار ، تهران

۲۴- نوزری ، م ، (۱۳۹۰) ، بررسی تحول ایمان به خدا در دوره ی کودکی نو جوانی و آغاز جوانی ، ترخیص پایان نامه دکتری ، موسسه ی آموزشی و پژوهشی امام خمینی ، قم

۲۵- ورمقانی ، ح ، (۱۳۹۸) ، راهکارهای اثربخش محبت در روابط درون خانواده ، آوای نور ، تهران

۲۶- پایگاه بلاغ ، (۱۴۰۰) ، مقاله ی سبک زندگی اهل بیت در تربیت فرزند ، دکتر راضیه اکبری

۲۷- پناهیان ، ع ، (۱۳۹۱) ، اصول تربیت دینی کودک ، شبکه ۳ سیما ، جلسه ۴